

Forside

Bacheloroppgave

Studieprogram: Sosiologi

Opptaksår: 2019

Er oppgaven konfidensiell? (skriv X) NEI: X JA: _____

Kan oppgaven benyttes til undervisningsformål (anonymt)? JA: X NEI: _____

Forfatter(e)

Studentnr (6 siffer)	Navn:
245174	Marte Eidsør

Oppgavens tittel:

Fotballens spilleregler utenfor banen- En diskursanalyse av nettavisartikler knyttet til kjønn og normer

Football's rules outside of the field- A discourse- analysis of online newspaper- articles related to gender and norms

Veileder: Nico Miskow Friborg

Fotballens spilleregler utenfor banen

- En diskursanalyse av nettavisartikler knyttet til normer og kjønn

Bacheloroppgave i sosiologi

Universitetet i Stavanger

2022

Navn: Marte Eidsør

Studentnummer: 245174

Dato: 12/05/2022

Veileder: Nico Miskow Friborg

Sammendrag

Denne oppgaven fremhever hvilke diskurser som kommer til uttrykk i fire nettavisartikler om Norges kvinne- og herrelandslag i fotball. Diskursanalyse er anvendt for å svare på følgende problemstilling: *Hvilke diskurser knyttet til kjønn og normer kommer til uttrykk i nettavisartikler om det norske kvinne- og herrelandslaget i fotball, og hva forteller de oss om de sosiale normene og forventningene knyttet til fotball og kjønn?* Gjennom problemstillingen tok jeg også sikte på å undersøke hvilke usynlige maktstrukturer som ligger bak forholdet mellom fotball og media, og om disse eventuelle maktstrukturene opprettholdes eller motvirkes av diskursene.

Fire diskurser skilte seg ut: Betydningsdiskursen, representasjonsdiskursen, forbedringsdiskursen og profesjonalitetsdiskursen. Ut fra diskursene blir herrelaget mer representert enn kvinnene. De fremstår også som viktig for tilskuere og er en nasjonal stolthet, noe som ikke kan finnes igjen i artiklene om kvinnelaget. Kvinnelagets syn på profesjonalitet kan ikke sammenlignes med herrene, som fremstår med en profesjonalitet som overgår kvinnenenes. Kvinnelandslagets ressursmangel i Norge viser hvor langt kvinnefotball ellers i Europa har kommet. Diskursene forteller indirekte hvordan herrelaget kan anses som normen. De spiller fotball som profesjonelle fotballspillere og dette viser seg i media, mens kvinnefotball i Norge er noe som fortsatt må satses på. De skjulte maktstrukturene jeg drøftet frem var en symbolsk makt og doxa for herrefotball i fotballfeltet og hvordan media sin makt for representasjon skaper en dobbel makt ut fra diskursene om herrefotball og kvinnefotball.

Forord

Årene på sosiologistudiet har vært svært lærerike og jeg er utrolig takknemlig for alle de flinke og interessante menneskene jeg har fått møte på veien. I den anledning er det noen personer jeg vil gi en ekstra stor takk til i forbindelse med denne oppgaven.

Tusen takk til veilederen min, Nico Miskow Friborg, som har kommet med gode innspill og konstruktiv kritikk til oppgaven. Dine gode ressurser og perspektiver har hjulpet meg å løfte oppgaven.

Tusen takk til Anja, som har vært min viktigste medstudent, støttespiller og ikke minst venn gjennom disse årene. Takk for alle timene på lesesalen og mulighet til å lette på store og små bekymringer.

Til slutt vil jeg takke familie og venner som har vært støttende og motiverende under skriveprosessen. En ekstra takk til de som har lest korrektur på oppgaven.

Marte Eidsør

11.05.2022

Innholdsfortegnelse

KAPITTEL 1: INNLEDNING	2
1.1 BAKGRUNN	2
1.2 PROBLEMSTILLING	3
1.3 DISPOSISJON OG AVGRENSNING.....	4
KAPITTEL 2: TEORI	5
2.1 SPORT OG MEDIA	5
2.1.1 <i>Structure & Agency</i>	5
2.1.2 <i>Media og makt</i>	6
2.2 NORMER OG NORMKRITIKK	7
2.3 PIERRE BOURDIEU	8
2.3.1 <i>Sosiale felt og doxa</i>	8
2.4 HEGEMONI- BEGREPET	9
KAPITTEL 3: METODE	11
3.2 INNSAMLINGSSTRATEGI	12
3.3 FREMGANGSMÅTE	13
3.4 REFLEKSJONER RUNDT VALG AV METODE	14
KAPITTEL 4: EMPIRI & ANALYSE	16
4.1 EMPIRI.....	16
4.1.1 <i>King berget poeng på overtid mot Spania (Strøm et al., 2019)</i>	16
4.1.2 <i>Norge sikret EM- plass etter Maanum- suser: - Utrolig godt at vi klarte det (Opsahl, 2020)</i>	16
4.1.3 <i>På ett avgjørende område har norsk fotball slitt i 20 år. Her er tallene som viser at trenden er snudd (Aas, 2020)</i>	17
4.1.4 <i>Landslagets totalforvandling (Bergh, 2021)</i>	18
4.2 HVILKE DISKURSER KOMMER TIL UTTRYKK?.....	18
4.2.1 <i>«Norges bragd» versus «outsiderne»</i>	19
<i>Betydningsdiskursen</i>	19
<i>Representasjonsdiskursen</i>	20
4.2.2 <i>Mentalitet, intensitet og kultur versus ressurser</i>	20
<i>Forbedringsdiskursen</i>	20
<i>Profesjonalitetsdiskursen</i>	21
KAPITTEL 5: DISKUSJON	22
5.1 FOTBALLFELTETS LEGITIME KAPITAL	22
5.2 Å GJENKJENNE NORMER, MEN LA DEM VÆRE.....	23
5.3 SKJULTE MAKTSTRUKTURER I FOTBALL OG MEDIA.....	25
KONKLUSJON	27
LITTERATURLISTE	29

Kapittel 1: Innledning

Kvinner fikk innpass i Norges fotballforbund (NFF) så sent som i 1976, og fra den tid til i dag har kvinnefotballen utviklet seg til blant annet likelønnsavtale for landslagene (Skogvang, 2021). Fotball er den idretten i Norge som har flest aktive medlemskap, uavhengig av kjønn (Busland, 2021). Selv om det har skjedd positive endringer for kvinner og fotball, viser en studie av norsk toppfotball fra 2006 at herrefotball var normen på denne tiden (Skogvang, 2006). En annen studie knyttet til fotball og kjønn viser også at det har vært negative holdninger til kvinnefotball (Hjelseth & Hovden, 2014). Unge jenter som selv spiller fotball opplyser at kvinnefotball er noe de sjeldent ser på tv, sammenlignet med herrefotball (Persson et al., 2020). Dette er et meget interessant og viktig poeng i denne sammenhengen. Studiene tyder på at kvinnefotballens rolle i samfunnet ikke har fulgt den positive utviklingen fra 1976 til i dag.

1.1 Bakgrunn

Basert på min egen oppvekst rundt fotball, både i familien og som fotballspiller gjennom oppveksten, er dette en stor grunn for interessen av temaet. Med mye fotball på tv, fotballkamper fra tribunen, og det å investere mye fritid i fotball har jeg blitt oppmerksom på hvordan kvinnefotball og herrefotball er ulike. Jeg har blant annet lagt merke til at det er få kamper fra kvinnes toppliga på tv og tilsynelatende ikke mulig å engasjere seg i fantasy- ligaer, som man kan med herrenes øverste ligaer i Norge. Dette har fått meg til å stille spørsmål til hvorfor ikke kvinnene oppnår samme form for dekning og interesse som herrene. Å utforske fenomenet fotball kan se på hvordan den skaper sosiale praksiser og hvordan disse igjen påvirker vår oppfatning av hvordan idretten bør være. Fotball formidles nærmest daglig gjennom medier som TV og på nett. Derfor er det å analysere nettavisartikler en god plass å utforske hvordan kvinne- og herrefotball kommer til uttrykk.

Å analysere nettavisartikler kan utforske om media gir et nyansert bilde av sporten, og om forholdet mellom fotball og media kan fortelle oss noe om de normene som ligger forankret i sporten. På samme måte som vi i hverdagen blir formet av de sosiale institusjonene som omgir oss, henger media sammen med denne strukturen, og er med på å forme oss som brukere av media og samfunnet vi er en del av (Croteau & Hoynes, 2019). Maktrelasjonen til sport og media er relevant, fordi det som skrives er med på å forme

diskurser om hvordan vi snakker om og tolker det vi leser. Dette setter igjen standarden for hva vi tar for gitt (Lippe, 2010, s. 51–52). Hvis det som blir tatt for gitt i samfunnet ikke blir anerkjent og avdekket, vil det heller ikke kunne endres. Derfor er temaet både aktuelt og viktig.

Diskursanalyse er valgt på grunn av dens evne til å hente ut mening fra en tekst og se på det større bildet. En diskursanalyse kan undersøke de måtene å se verden på som er tatt for gitt (Johannessen et al., 2018), og det er nettopp dette jeg ønsker å se nærmere på i denne oppgaven. Nærmere bestemt vil jeg undersøke diskurser knyttet til fotball og kjønn i nettavisartikler og diskutere hva disse perspektivene forteller oss om normene og forventningene knyttet til fotball. Ved å fortolke og forstå samfunnet vi lever i og hvordan vår virkelighetsoppfatning av et fenomen er blitt til, kan vi bli i stand til å endre den sosiale praksisen (Bratberg, 2014). Dette søker oppgaven å bidra til.

1.2 Problemstilling

Motivert av studiene som nevnes i starten, min egen bakgrunn og hva jeg ønsker å utforske, har jeg kommet frem til følgende problemstilling:

Hvilke diskurser kommer til uttrykk i nettavisartikler om det norske kvinne- og herrelandslaget i fotball, og hva forteller de oss om de sosiale normene og forventningene knyttet til fotball og kjønn?

Ut fra problemstillingen har jeg laget to forskningsspørsmål, som vil kunne gi en mer omfattende gjennomgang av de ulike delene av problemstillingen min:

- Hvilke usynlige maktstrukturer ligger bak fotball og media?
- Eventuelt hva bidrar diskursene med som gjør at maktstrukturene opprettholdes eller motvirkes?

Formålet med oppgaven er å forsøke å se forbi den dagligdagse tilnærmingen til fotball som sport, og koble den til en større del av samfunnet. Det kan gi en bedre forståelse til fotball knyttet til media, makt, kjønn og normer.

1.3 Disposisjon og avgrensning

I kapittel 2 vil jeg først presentere sosiologisk teori om sport og media. Så vil jeg komme inn på normer knyttet til kjønn og normkritikk som et verktøy. Deretter følger Pierre Bourdieus teori om sosiale felt, doxa og symbolsk makt før jeg kommer inn på hegemonibegrepet. I kapittel 3 beskrives metodevalget hvor jeg går inn på diskursanalyse og valg gjort i denne delen, som søkestrategier og utvelgelse av artikler. Oppgavens fremgangsmåte beskrives også her. Videre kommer empiri- og analysekapittelet som først sammenfatter en beskrivelse av det viktigste fra hver artikkel. Deretter fremheves de diskursene som kommer frem i de forskjellige artiklene. Her siktet jeg på å trekke frem diskurser som sier noe om normene og forventningene artiklene skaper om de ulike lagene. Diskusjonskapittelet kobler sammen empirien og teori, før jeg drøfter problemstillingen og forskningsspørsmålene. Til slutt følger konklusjonen, som oppsummerer oppgaven og de viktigste funnene.

Jeg avgrenset oppgaven ved å velge å se på fire nettavisartikler, henholdsvis to fra VG nett og to fra Aftenposten login. Disse artiklene handler om herrelandslaget i fotball og kvinnelandslaget, hver for seg. To artikler beskrev kamper, de to andre beskrev strukturelle aspekter ved lagene. Mer spesifikk avgrensning og begrunnelse blir gjennomgått i metodekapittelet.

Kapittel 2: Teori

I dette kapitlet vil jeg presentere relevant teori. Først gjennomgår jeg sport og media fra et sosiologisk perspektiv, hvor jeg blant annet kommer inn på makt og media. Deretter følger teori om normer og normkritikk. Teori fra Pierre Bourdieu om sosiale felt, doxa og symbolsk makt blir så gjennomgått, før jeg til slutt kommer inn på hegemonibegrepet hvor jeg også går gjennom hegemonisk maskulinitet i fotball.

2.1 Sport og media

Forholdet mellom sport og media er relevant for denne oppgaven for å koble fotball som fenomen til samfunnet og de sosiale institusjonene. Det er også relevant for å få frem media sin rolle når det kommer til hvordan aktører blir påvirket av media. Sport kan ses gjennom en sosiologisk perspektiv i dag ved hjelp av «media sports cultural complex» (Rowe, 2004, sitert i, Rowe, 2015, s. 577). Dette komplekset vektlegger hvordan sport blir presentert gjennom massemedier (Rowe, 2015, s. 577). Ordet «cultural» i denne sammenhengen har med hvordan sport som en kulturell instans har en sosiologisk betydning hos mennesker, og her kan det stilles spørsmål som både har med hvorfor enkelte idretter spilles og eventuelt hvilke verdier som uttrykkes eller mangler i sporten (Rowe, 2015, s. 577).

2.1.1 Structure & Agency

For å se på media sin rolle mellom sport og samfunn har jeg valgt å se på hvordan Croteau og Hoynes (2019) skriver om media som en sosial institusjon. De ser på forholdet mellom media og samfunnet som gjensidig, hvor media på sin måte påvirker aktørene i samfunnet, og hvordan aktørene og de sosiale institusjonene relaterer seg til media gjennom det de kaller «structure & agency» (Croteau & Hoynes, 2019, s. 12).

Structure er i denne sammenheng den sosiale strukturen i samfunnet hvor sosial praksis og dets mønster kommer frem (Croteau & Hoynes, 2019, s. 12). Det handler om hvilke handlinger som ligger til grunn for strukturen, og strukturen kan både være muliggjørende for handling og begrensende på den måten at en ventes å følge forventningene som ligger i grunn i strukturen (Croteau & Hoynes, 2019, s. 12). Agency handler om aktørens handlingskraft, og Croteau og Hoynes skriver at denne handlingen reproducerer, og i noen tilfeller endrer strukturen (2019, s. 13). Den sosiale strukturen påvirker dermed aktørenes

handling, mens aktørene reproducerer og eventuelt endrer den sosiale strukturen, som gjør at de eksisterer i et gjensidig påvirkningsforhold.

Brukere av media har et valg om hvilke medier de vil se og følge med på, samtidig som de også kan skape sitt eget innhold (Croteau & Hoynes, 2019, s. 15). Brukere av media kan sees på som selvstendige, men er fortsatt utsatt for den påvirkningen media bringer med seg. Måten aktørene forstår og tolker medieinnhold, er avhengig av de sosiale faktorene man drar på, som ofte er kollektive oppfatninger i samfunnet (Croteau & Hoynes, 2019, s. 15). Structure og agency skaper dermed en tanke om at aktører som brukere av media, blir påvirket, samtidig som de også har selvstendighet til å bestemme påvirkningen med tanke på hvilke medier de omgir seg med.

2.1.2 Media og makt

Mediesosiologen Garry Whannel understreker fire elementer i sportsmedia: 1)

Hierarkisering, 2) narrasjon, 3) personifisering og 4) kontekst (Lippe, 2010, s. 18).

Hierarkisering går ut på hva som er viktig for journalisten, narrasjon og kontekst handler om hvordan stoffet presenteres i media, mens personifisering er journalistens perspektiv på stoffet (Lippe, 2010, s. 18). Ettersom media og nyheter publisert i nettaviser er konstruert av journalister, er alle disse elementene av sportsmedia styrt av makten til å presentere stoffet, og ikke minst måten dette stoffet er presentert på.

Når det kommer til medier og makt, springer det ut to former for symbolsk makt, ifølge medieforsker Tore Slaatta (Lippe, 2010, s. 27). Media kan sies å ha en symbolsk makt fordi makten er tilslørt gjennom at lesere ser på mediets legitimitet som gyldig (Lippe, 2010, s. 27). Den ene formen for symbolsk makt handler om hvordan mediene representerer stoff, altså hvem som får oppmerksomheten eller ordet (Lippe, 2010, s. 28). Den andre formen går ut på medienes makt til å omfavne en plattform, hvor de i siste instans er en redigerende aktør, og har mulighet til å formidle det de vil, når de vil og slik de vil (Lippe, 2010, s. 28). Her er også det som blir utelatt et viktig poeng. Journalistisk makt går blant annet ut på hva som blir usynlig eller mer utelatt i media og det kan kjennetegne hva som er uinteressant eller uviktig (Lippe, 2010, s. 59). På en annen side argumenterer David Rowe for hvordan diskurser som definerer grupper i media som

marginaliserte, bidrar til at marginaliseringen opprettholdes (2015, s. 578–579).

2.2 Normer og normkritikk

Ettersom en sentral del av denne oppgaven er å se kritisk på hvordan normer og forventninger knyttet til fotball fremtrer i media, er teori om normer og normkritikk et relevant perspektiv å gjennomgå i dette kapitlet.

En norm kan defineres som et sett med tanker, ideer, en uskrevet regel som gjør at vi tenker eller reager på en bestemt måte (Kristjónudóttir Jónsdóttir et al., 2015, s. 12). En utfordring med normer er at de ofte er usynlige for dem som følger dem og sett på som naturlig (Kristjónudóttir Jónsdóttir et al., 2015, s. 12). I en rapport fra IGLYO, (The International Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer & Intersex (LGBTQI) Youth and Student Organisation) presenteres «norm criticism toolkit», hvor noen av normkritikks formål er å understreke virkningene normer skaper, utfordre maktstrukturer og erkjenne marginaliserte grupper i samfunnet (Kristjónudóttir Jónsdóttir et al., 2015, s. 4).

Normkritikk går også ut på normenes påvirkning på kollektive forståelser som skapes i samfunnet, heller enn å sette søkelyset mot dem som ikke følger normene (Kristjónudóttir Jónsdóttir et al., 2015, s. 4).

Det er to ting som styrker en norm: antallet som godtar normen og hvor sterkt inkorporert den er (De et al., 2021, s. 4). Dette betyr at jo flere som følger en norm, desto sterkere blir den og hvis denne normen er har eksistert lenge og er godt inkorporert i samfunnet bidrar dette også til å styrke normen. Samtidig som normer kan ha en konsekvens for de marginaliserte rollene i samfunnet, er normer også noe som skaper struktur. Sosiale normer skaper struktur på den måten at de gjennom kollektive forståelser setter en standard for hva som er forventet av en og hva som er rett oppførsel (De et al., 2021, s. 6). På denne måten må normer sees på som nødvendige for sosial samhandling, i tillegg til at de bør gis kritisk ettertanke for å utfordre maktstrukturene de skaper.

2.2.1 Kjønn som norm

For å koble sammen teori om kjønn og normer, vil jeg bruke teorien om kjønn som sosial struktur. Kjønn og sosial struktur er nært forbundet med Anthony Giddens strukturasjonsteori. Den tar for seg hvordan individers handlinger påvirker strukturene,

mens strukturene samtidig påvirker individene (Froyum et al., 2018, s. 30). På samme måte vil kjønnsstrukturer påvirke individers valg. Strukturene er både begrensende og muliggjørende fordi individene, på grunn av deres refleksivitet, har mulighet til å enten følge strukturene eller utfordre dem (Froyum et al., 2018, s. 30). Hvordan en ter seg som en mann eller kvinne er sosialt konstruert og noe man vokser opp med (Froyum et al., 2018, s. 34).

Selv om individer har handlingskraft, eksisterer fortsatt sosiale normer og maktstrukturer, og derfor kan ikke denne handlingskraften anses som helt fri (Froyum et al., 2018, s. 34). Kjønn som struktur vil på denne måten bidra til at individene reproducerer de forventningene samfunnet har til kjønn gjennom de sosiale strukturene. Muligheten til å endre disse forventningene ligger i aktørenes refleksivitet, men blir utfordret av de normene og maktstrukturene som ligger i grunn. Paul Willis understreker hvordan patriarkalske syn påvirker hvordan sport blir sett på i samfunnet (Froyum et al., 2018, s. 463–464). Her er et viktig poeng hvordan kvinners prestasjoner ofte blir sammenlignet eller målt utfra menns prestasjoner, som regnes som normen (Froyum et al., 2018, s. 463–464).

2.3 Pierre Bourdieu

Jeg vil ta utgangspunkt i fotball som et sosialt felt, og bruke Bourdieus teorier om sosiale felt, doxa og symbolsk makt. Både doxa og symbolsk makt handler om hva som er tatt for gitt og legitimt.

2.3.1 Sosiale felt og doxa

Det sosiale rommet er et begrep Bourdieu bruker for å se på strukturene i samfunnet hvor hver aktør har en posisjon basert på økonomisk og kulturell kapital, og innenfor det sosiale rommet finnes sosiale felt (Aakvaag, 2008). Sosiale felt skiller seg fra det sosiale rommet ved at det er en feltspesifikk kapital som bestemmer posisjonen i feltet, sammen med aktørens habitus (Larsen, 2019, s. 67). Det som bestemmer hva som skal være feltspesifikk kapital på feltet er doxa, som fungerer som en taus enighet om hva som gir kapital og dermed bestemmer posisjon i feltet (Aakvaag, 2008, s. 156–157). Doxa fungerer altså som en grunnleggende struktur på feltet og kan sees på som å referere til hvilke normer og regler som gjelder på feltet.

De som har autoritet eller mye av den feltspesifikke kapitalen på feltet, ønsker å bevare feltet slik det er så deres feltspesifikke kapital er den legitime, mens nye på feltet, eller dem uten like mye feltspesifikk kapital gjerne ønsker å endre feltet. Strategiene en da bruker for å prøve å endre doxaen på feltet kalles heterodokse, og doxaen må dermed forsvares av de med autoritet, med ortodokse strategier (Larsen, 2019, s. 69).

2.3.2 Symbolsk makt

De som besitter mest feltspesifikk kapital, tilskrives en symbolsk makt. Disse personene har autoritet og den symbolske makten er en form for skjult makt som anses som naturlig for personen som har den og de andre aktørene i feltet (Larsen, 2019, s. 68). Ordet naturlig her er viktig å merke seg for Bourdieu. Måten slik makt og dominans over andre gjøres naturlig og vanlig for aktørene i et felt, gjør det enkelt for de med den symbolske makten til å ha den også (Aakvaag, 2008, s. 158). Bourdieu mener også at aktørene som blir dominert av denne symbolske makten på feltet, finner seg i dette på bakgrunn av deres manglende symbolsk- klassifikatoriske redskaper og at de derfor ikke kan se seg selv som dominert (Aakvaag, 2008, s. 158). Altså har ikke aktørene redskapene til å se den symbolske makten som utøves.

2.4 Hegemoni- begrepet

Et annet perspektiv på makt kan ses gjennom hegemonibegrepet. Begrepet stammer fra Antonio Gramsci, og omhandler hvordan samtykke blir uttrykt gjennom et kulturelt lederskap (Croteau & Hoynes, 2019, s. 197). Det er et begrep som knytter kultur, makt og ideologi sammen (Croteau & Hoynes, 2019, s. 197). Sosiale institusjoner, som media, er her med på å fremstille antakelser som gjenspeiler det som er «sunn fornuft». Dette er fordi det blant annet er gjennom media vi produserer og reproducerer sosial praksis (Croteau & Hoynes, 2019, s. 197). På mange måter kan det trekkes likheter mellom doxa og hegemoni fordi de handler om makt gjennom tatt- for- gitte antakelser. Makten som kommer gjennom samtykke og fremstillingen av hva som er det naturlige, mener Gramsci er svært effektive måter for lederskap (Croteau & Hoynes, 2019, s. 197). Teorien om hegemoni er med på å understreke hvordan det som blir tatt for gitt i et samfunn er konstruert av sosiale strukturer (Croteau & Hoynes, 2019, s. 198).

På samme måte som normer kan få konsekvenser for de marginaliserte gruppene som går

utenfor den normen, er det konsekvenser ved å ha spesifikke forståelser ved den sosiale verden og de sosiale konstruksjonene. Til tross for dette er ikke hegemoni noe stabilt og uforanderlig (Croteau & Hoynes, 2019, s. 198). Det kan altså forandres.

2.4.1 Hegemonisk maskulinitet i fotball

Hegemonisk maskulinitet er et begrep som tar for seg hvordan en viss maskulinitet har hegemoni og på denne måten overordner seg andre former som skiller seg fra denne (Skogvang, 2006, s. 111). Hegemonisk maskulinitet handler også om hvordan menn med denne formen for maskulinitet får makt gjennom sine posisjoner og viderefører denne makten gjennom legitimering og sosiale relasjoner (Lippe, 2010, s. 160). En viss fremstilling av menn og deres kropp som norm i sport, kan på denne måten bidra til en fremstilling av de som ikke når opp til denne normen av kropp, både menn og kvinner, som «de andre», eller «underlegne» (Lippe, 2010, s. 161). Gertrud Pfister har analysert noen av utfordringene når det kommer til en sosiologisk forståelse av fotball og kvinner (2015). Hun skriver at «ekte» fotball fortsatt er herrefotball, og at fotball er en arena hvor hegemonisk maskulinitet både blir representert og sosialt konstruert, og at dette er lite merkbart for de fleste (Pfister, 2015, s. 565). Videre understreker hun hvordan utfordringen til kvinner i fotballfeltet kan kobles til maktposisjoner i et mannsdominert felt (Pfister, 2015, s. 566).

Kapittel 3: Metode

I dette kapitlet vil jeg gå gjennom valget av metode. Innsamlingsmetoden, avgrensninger og begrunnelser for valget av metoden blir også beskrevet her, samt fremgangsmåten jeg fulgte i analysearbeidet.

3.1 Diskursanalyse

For å kunne undersøke problemstillingen min vil jeg bruke en diskursanalyse. Johannessen et al skriver at:

Grunnsteinen i diskursanalysen er ...denne: å undersøke hvordan bestemte måter å tenke og snakke om verden på (diskurser) fremhever og legitimerer bestemte handlingsformer- handlingsformer som bidrar til å skape, opprettholde og endre samfunnet som sosial virkelighet (2018, s. 67–68).

Metoden tar sikte på å fortolke og si noe om de dominerende ideene som konstrueres og/eller motvirkes gjennom språk (Bratberg, 2014, s. 51). Det er dette jeg tar sikte på å gjøre også i denne oppgaven, hvor jeg ser på den meningsskapende praksisen i nettavisartikler og kobler dette til en del av den større sosiale praksisen i samfunnet gjennom å benytte teorier som verktøy. Diskursanalyse understreker også avdekking av maktstrukturer som finnes i teksten. Når sannheter som blir fremstilt i diskurser er kritisk analysert, kan makten som ligger i disse meningsskapende diskursene utpekes gjennom de sosiale praksisene som følger av diskursen (Bratberg, 2014, s. 18–19). Metoden er særlig relevant på grunn av at virkelighetsoppfatningene som kommer av diskurser påvirker og påvirkes av individene (Bratberg, 2014, s. 17). På denne måten inngår diskursene i strukturene som noe fellesskapsdannende.

Språket er sterkt forankret i hvordan vi gir mening til fenomener og sosiale institusjoner. Det som skrives i artikler på nett har eksempelvis en påvirkning på hvilke kollektive oppfatninger som skapes (Bratberg, 2014, s. 29). Hva vi forbinder med herrefotball og kvinnefotball og hvordan disse forskjellige praksisene inngår i strukturene har mye med språket å gjøre. Hvordan de gjennom språk er gitt en viss verdi, hva vi forbinder med de og hvordan de også blir sett på som forskjellige (Bratberg, 2014, s. 28). Gjennom analysen skal jeg se kritisk på hvordan språk er brukt om kvinnelandslaget og herrelandslaget, og

kan på denne måten undersøke om det ligger forskjellige forventninger og normer knyttet til dem.

Etter å ha redegjort for hvilke diskurser som kommer til uttrykk i de forskjellige artiklene, vil det å analysere diskursene som kommer fra herrelagartiklene og kvinnelagartiklene side om side, gi et bedre bilde på hva diskursene forteller oss om normene til fotball og kjønn. Det kan utheve hva som blir utelatt og hva som er forskjellen. Jeg valgte å avgrense oppgaven ved å se på kvinne- og herrelandslaget i Norge. Lagene er en samling av de beste spillerne i Norge, samt at de spiller begge for det samme landet, og på samme nivå. Jeg undersøkte nettavisartikler fra de norske nettavisene VG nett og Aftenposten login. Grunnen til at jeg valgte nettaviser er på grunn av tilgjengeligheten, og VG og Aftenposten er store aviser som har nasjonal dekning.

3.2 Innsamlingsstrategi

Før selve analysen kunne starte måtte jeg samle inn artikler. Dette gjorde jeg på en systematisk måte og brukte det digitale mediearkivet A-tekst. Denne databasen inneholder mange aviser, og gjør det mulig å velge egendefinerte tidsperioder, søkeord og kilder. Et utvalg av søkeord gjorde at jeg kunne filtrere søkstreffet til å gjelde mine avgrensinger. Slik fant jeg artikler som var om landslagene i fotball, en kamp fra deres EM- kvalifisering og en artikkel som beskriver lagene mer generelt. For at analysen skulle undersøke dagens samfunn, var et av kriteriene at artiklene ikke skulle være mer enn tre år gamle. Jeg satt meg avgrensningen med å analysere to artikler fra herrelandslaget og to fra kvinnelandslaget. Dette valget var både på grunn av oppgavens lengde, og for å ha nok tekst å analysere for å diskutere funn.

Jeg bestemte at en av artiklene skulle være et kamp- referat fra hvert lag og en artikkel skulle være om landslagene generelt. Dette var for å se på hvordan diskurser kommer til uttrykk i disse forskjellige kontekstene. At artiklene skulle være relativt like med tanke på innhold var også en forutsetning for å ha et likt ståsted for analyse. Dette førte til at jeg valgte artikler hvor lagene begge hadde gjort det bra, altså enten fått uavgjort eller vunnet, og en artikkel fra hvert lag som beskriver laget og hvordan laget har forandret seg de siste årene. På denne måten bruker jeg to perspektiver på undersøkelsen min om hvilke diskurser som kommer til uttrykk.

Ettersom lagene spilte EM- kvalifisering på forskjellige tidspunkt valgte jeg en egendefinert tidsperiode fra 2019-2020 for herrelandslaget og 2020-2021 for kvinnelandslaget i søket etter kamppreferat. Videre hadde jeg forskjellige søkeord når jeg søkte på artikler fra lagene. For herrelaget brukte jeg en blanding mellom: Fotball, EM, landslaget, herrer, herrelandslaget, Norge. Når jeg søkte på artikler fra kvinnelandslaget brukte jeg søkeord som: fotball, landslaget, kvinnelandslaget, kvinner, Norge og EM. Jeg begynte med å bla gjennom artiklene fra alle nettaviser for å se hvor jeg fant fyldige og beskrivende artikler. Deretter kortet jeg ned til VG nett og aftenposten login. Jeg kikket igjennom overskriftene på A-tekst og valgte ut omtrent ti artikler fra herrelandslaget og åtte fra kvinnelandslaget. Utfra disse valgte jeg fire artikler. For å passe på å ikke velge ut artikler som kunne styre analysen, skumleste jeg artiklene raskt, og valgte de med lik struktur og som var beskrivende.

Dette resulterte i valget av disse artiklene:

- *Landslagets totalforvandling* (Bergh, 2021).
- *Norge sikret EM- plass etter Maanum- suser: -Utrolig godt at vi klarte det* (Opsahl, 2020).
- *På ett avgjørende område har norsk fotball slitt i 20 år. Her er tallene som viser at trenden er snudd* (Aas, 2020).
- *King berget poeng på overtid mot Spania* (Strøm et al., 2019).

3.3 Fremgangsmåte

For å sette i gang selve diskursanalysen hentet jeg inspirasjon fra Johannessen et al., som presenterer diskursanalyse i fem steg: 1) Tekstinnhenting, 2) Kritisk lesemåte, 3) Tema, 4) Tekst og kontekst, og 5) Hva teksten gjør (2018, s. 73–76). Mange av stegene gjøres før selve analysen starter.

Det første steget gikk ut på å finne tekster å analysere, noe jeg gjorde tidlig i prosessen. Det andre steget handler om hvordan man leser teksten. Tekstene skal ifølge Johannessen et al., leses med oppmerksomhet mot hvordan en skriver om fenomenene kvinnefotball og herrefotball fremfor selve innholdet og beskriver dette steget som hvor du tar på deg «kritisk- analytiske briller» (2018, s. 73). Her forsøkte jeg å lese artiklene og se på

stemningen, hva som blir lagt vekt på og hva som eventuelt er utelatt. Steg tre handlet om å lese seg opp på temaet. Dette er først og fremst for å kunne gjenkjenne diskurser. Dette bidro teorikapittelet mitt, samt ved å lese om tidligere forskning gjort på kvinne- og herrefotball.

Steg fire handler om å bli kjent med teksten man skal analysere. Her gjorde jeg meg bemerkninger over hvilken kontekst den er skrevet i, til hvem og de formelle strukturene ved teksten. Til slutt er det siste og viktigste steget, som omhandler selve analysen og hvilke analytiske spørsmål som kan gi svar på hva teksten gjør og dermed hvilke diskurser som trer frem. Det presenteres tre spørsmål en kan stille seg til teksten: «1. Hva slags tankesett er det som fremmes? 2. Hva slags handle- og væremåter fremmes? 3. Hva slags samfunnsmessige konsekvenser har eller kan en slik fremstilling tenkes å få?» (Johannessen et al., 2018, s. 76). Måten jeg gikk frem i dette steget var at jeg først skrev notater til hver av artiklene med de punktene jeg mente skilte seg ut, før jeg stilte noen analytiske spørsmål til artiklene. Det siste spørsmålet egner seg best til diskusjonsdelen av oppgaven min hvor jeg skal svare på hva diskursene eventuelt kan fortelle oss om normer og forventinger knyttet til fotball.

3.4 Refleksjoner rundt valg av metode

Grunnen til at jeg valgte denne metoden er dens evne til å undersøke meningsskapende praksiser på en kritisk måte i tekster. I oppgaven ser jeg kritisk på forholdet mellom fotball, makt og kjønn, og sikter på å avdekke hvordan disse forholdene fungerer. Metodens evne til å undersøke fotball som et fenomen i dybden er en av styrkene jeg opplevde med metoden. Metoden gjør det ikke mulig å kunne generalisere funnet til en større gruppe i samfunnet, og fokuserer heller på å fortolke enn å forklare årsak-konsekvens (Bratberg, 2014, s. 54). Selv om ikke funnene kan generaliseres og gi et nøyaktig svart på hvitt svar er en annen styrke at metoden kan forske på tendenser i samfunnet som kan være startsted for videre forskning.

En svakhet som kan anses i sammenheng med gjennomføringen av undersøkelsen er at artiklene ikke er skrevet av de samme forfatterne. Dette kan skape en skjevhet og kan eventuelt analysere fire ulike syn, basert på herre og kvinnefotball. På en annen side, gjør

valget av ulike forfattere at en kan se større tendenser i samfunnet og perspektivet til flere journalister.

Kapittel 4: Empiri & Analyse

I dette kapittelet vil jeg først gjennomgå artiklens innhold og hva som utmerker seg. Deretter vil jeg beskrive hvilke diskurser og perspektiver som kommer til uttrykk i de forskjellige artiklene.

4.1 Empiri

4.1.1 King berget poeng på overtid mot Spania (Strøm et al., 2019)

- VG nett
- Herrelandslaget

Artikkelen handler om herrenes kamp mot Spania i EM- kvalifikasjonen som endte 1-1. Med tanke på det strukturelle rundt artikkelen er det fem journalister involvert og en fotograf. Det er to bilder fra kampen i artikkelen og tre videointervjuer med norske spillere etter kampen. I ingressen, blir kampen kalt for «den norske bragden mot Spania» (Strøm et al., 2019). I første avsnitt blir leseren informert om at kampen ble spilt på et fullsatt Ullevaal, hjemmebanen til Norge. Artikkelen beskriver lagenes spill nøye, både positive prestasjoner og mindre positive. Det meste av artikkelen handler om selve spillet i kampen.

Artikkelen henviser til ekspertkommentatorer og tidligere fotballspillere i TV- studio fra både VGTV- studio og TV2. Her kommenterer Brede Hangeland, tidligere landslagstrener for herrene, Egil «Drillo» Olsen og Bernt Hulsker kampen direkte fra forskjellige studio. Drillo bruker betegnelsen «vi» når han snakker om laget, og det er referert til Ullevaal stadion tre ganger i løpet av artikkelen. Etter en uttalelse fra Norge- spilleren Martin Ødegaard, blir han omtalt som Norges juvel, og lagets kamp blir kalt en norsk bragd. Representasjonen av de norske spillerne er stor i artikkelen. Tolv spillere på det norske laget blir nevnt i artikkelen, både nøkkelspillere, spillere på benken og bytter gjort under kampen. Også de tre videointervjuene representerer spillerne hvor de her får mulighet til å fortelle om deres opplevelse av kampen.

4.1.2 Norge sikret EM- plass etter Maanum- suser: - Utrolig godt at vi klarte det (Opsahl, 2020)

- VG nett
- Kvinnelandslaget

Artikkelen beskriver kvinnenenes kamp mot Wales som endte 0-1 til Norge og sikret det norske kvinnelandslaget plass i EM-sluttspillet i 2022. Artikkelen er skrevet av én journalist og vedlagt i artikkelen er to bilder og en info-boks om hvilke norske spillere som gjennom årene har flest spilte landskamper og antallet. Ingressen forteller at Norge er i EM- sluttspillet i 2022.

Omtrent halvparten av artikkelen beskriver kampen og spillet, mens resten handler om Maren Mjeldes landskamp nummer 150 og om det forrige EM- sluttspillet fra 2017. Om EM- sluttspillet fra 2017 omtales Norge som «outsidere» og at de leverte et «pinlig mesterskap med null poeng» (Opsahl, 2020). Representasjonen av laget i artikkelen er relativt lav. Fem av spillerne på det norske laget blir nevnt, hvor en av disse blir nevnt helt nederst i artikkelen i en «PS!». Noen få spillere blir intervjuet i artikkelen, som Maren Mjelde og målscorer Frida Maanum. Det er ikke vedlagt noen video- intervjuer. Til slutt informeres leseren om at etter denne kampen har Norge spilt seks kamper med seks seire.

4.1.3 På ett avgjørende område har norsk fotball slitt i 20 år. Her er tallene som viser at trenden er snudd (Aas, 2020)

- Aftenposten login
- Herrelandslaget

Artikkelen beskriver hvordan herrelandslaget statistisk sett er bedre nå enn de siste 20 årene, illustrert av tall og indekser basert på hvilke klubber spillerne spiller i utenfor landslaget. Inkludert i artikkelen er til sammen fire tabeller og grafer, samt mulige lagsammensettinger. Artikkelen handler i stor grad om hvordan en mulig lagoppsetning kan gi den beste ligaindeksen. Det forklares i artikkelen hvordan indeksene fungerer og hvordan de eventuelt kan bli svekket og styrket basert på om de beste spillerne spiller, eller om reservene spiller. Det blir understreket at å ha spillere i utlandet gir en bedre indeks for spilleren, enn å spille i den norske ligaen.

Videre kommer et avsnitt som sier noe om hvor Norges spillere spiller i utlandet, som blir omtalt som de beste ligaene. Her blir sentrale spillere nevnt med hvor de spiller og de fleste blir nevnt med positive ord eller en beskrivelse av at de har gjort eller gjør det bra i klubben de er i. I slutten av artikkelen er det et kort intervju med Sander Berge som nå

spiller i Premier League. Han mener at mye av landslagets forandring og forbedring ligger i spillernes erfaringer med klubber i utlandet. Noe av det Berge trekker frem som har gjort han bedre av å spille i utlandet er mentalitet, intensitet, kultur og selvtillit. Totalen av spillernes opplevelser av å spille i utlandet skal ha en positiv effekt på hele landslaget.

4.1.4 Landslagets totalforvandling (Bergh, 2021)

- Aftenposten login
- Kvinnelandslaget

Artikkelen omhandler hvordan kvinnelandslaget har forandret seg de siste ti årene av å spille i utlandet. Artikkelen baserer seg på kvinnenenes hverdag i utlandet og hvordan denne er mer profesjonell enn i Norge.

I artikkelen blir det vist til landslaget for ti år siden hvor bare tre av spillerne spilte i utlandet, sammenlignet med ni nå. Noen av grunnene både Norges trener og spillere trekker frem er at hverdagen i utlandet for spillerne er mer profesjonell og spillerne nevner blant annet bedre fasiliteter som utstyr, trenere og ulike eksperter som hjelper dem utenfor banen. En av ressursene som blir understreket i teksten er «mensen- eksperter», som Guro Reiten har tilgjengelig i Chelsea. Videre sier spillerne at de i utlandet kan vie hverdagen sin til fotballen alene og ha dette som fulltidskarriere.

En av grunnene til at denne utviklingen har skjedd de siste årene mener treneren, Martin Sjögren, er på grunn av satsingen på kvinnefotball i Europa og at dette blir gjort på en ordentlig måte. Kontrasten fra dette til 2011 var at ikke mange satset skikkelig på kvinnefotball. Mot slutten av artikkelen blir det nevnt spillere som har hatt som drøm å spille i en utenlandsklubb, hvor dette endelig er mulig, og hvordan dette kan inspirere unge til å ønske å spille fotball som proff.

4.2 Hvilke diskurser kommer til uttrykk?

For å trekke frem diskurser og perspektiver brukte jeg noen av de analytiske spørsmålene en kan stille seg i en diskursanalyse, ifølge Johannessen et al. (2018, s. 77–85). Heriblant er spørsmål om påstander i teksten, hvilke identiteter som er representert og eventuelt hva som er utelatt. Dette kan sette i gang en analyse som kan gi svar på de større spørsmålene

fra metodekapittelet fra Johannessen et al (2018, s. 76), om hvilke diskurser som fremmes og til slutt hvilke konsekvenser som kan komme av disse fremstillingene, som jeg vil komme nærmere tilbake til i diskusjonsdelen.

4.2.1 «Norges bragd» versus «outsiderne»

Gjennom analysen av kampreferatartiklene kom jeg frem til to diskurser som mange av temaene i artiklene bunnet i. Den ene har jeg kalt en betydningsdiskurs, og den andre en representasjonsdiskurs. Diskursene jeg har gått gjennom her er tett knyttet til det samme. Herrelandslaget fremstår som at de har mer betydning for Norge og dette vises i måten det skrives og engasjementet rundt kampen. Også representasjonen viser til dette, og artiklene analysert side om side viser et fravær i representasjon hos kvinnelandslaget.

Betydningsdiskursen

Diskursen om betydning handler om hvordan graden av viktighet beskrives i teksten. Artikkelen om herrelandslaget får frem en tanke om at dette er Norge og leseren får en følelse av at dette er «oss». Laget er noe vi burde være stolte av, en bragd. «Vi» som Drillo sier om laget», er også en pådriver til at leseren føler at laget er en del av noe større, som tilskuere også har en tilhørighet i. Flere referanser til et fullsatt Ullevaal, hvor laget og tilskuerne forenes, inkluderer viktigheten av støtte og at det nesten ligger noe symbolsk i det. I kvinnelandslagets kampreferat kommer ikke dette like tydelig frem. Det må nevnes at kvinnene spilte kamp i utlandet. Likevel skaper ikke artikkelen en nasjonal følelse om at dette er landslaget vårt som vi bør være stolte av, og bærer heller preg av en informativ struktur. Laget har kommet seg til EM- sluttspill i 2022, men blir ikke bemerket med ord som verdsetter dette. Istedenfor henviser artikkelen til EM fra 2017 som blir kalt for pinlig og at kvinnene var outsiders i dette mesterskapet. Disse negative bemerkelsene overfor laget skaper en tanke om at laget ikke er så bra, selv om de vinner og kommer seg til EM.

Herrene imponerer på banen i sin kamp mot Spania, mens kvinnene ikke blir bemerket med skryt. Også herrelagets oppmerksomhet fra ekspertkommentatorer og referanser til tilskuere og fans, altså Norge, kan ikke finnes igjen i artikkelen om kvinnene. Det blir rettet oppmerksomhet mot spilleres spilte kamper, men ellers ikke referanser til fans i Norge og andre utenforstående som har noe å si om kampen eller laget.

Representasjonsdiskursen

Representasjonen i artiklene er et interessant aspekt ved artiklene. Diskursen er med på å se på måten laget er representert, spillet og artikkelens beskrivelse. Det er lettere å se hva som blir utelatt hos kvinnene etter å ha sett graden av synlighet hos herrene. Herrenes kamp beskrives nøye og er uttrykt gjennom andre kanaler og studio. Videointervjuer av spillerne er inkludert i artikkelen, som også gir plass til at spillerne kan snakke om kampen og spillet. For kvinnene er beskrivelsen av kampen like mye informativ om andre saker som om kampen. Positive adjektiv som beskrivelser herrelaget skaper en positiv stemning for leseren. Ingen slike oppløftende og positive adjektiv kommer frem i kvinnenens kamppreferat. Beskrivelsen av spillet til herrene gir et inntrykk av en spennende kamp og teksten engasjerer leseren. Dette engasjementet er vanskelig å holde når en leser kvinnelandslagets artikkel, ettersom lite beskriver selve spillet.

Tolv av herrene ble nevnt i artikkelen, mens kun fem av kvinnene ble nevnt i sin artikkel. Representasjon i en slik sammenheng er et viktig sted for spillere å få anerkjennelse. At under halvparten av de norske kvinnene på banen blir nevnt får en til å spørre seg selv om det er på grunn av at spillet deres ikke er godt nok eller at det ikke er verdt å nevne flere enn de fem, og det blir tydelig at dette er lav representasjon sammenlignet med herrenes.

4.2.2 Mentalitet, intensitet og kultur versus ressurser

I analysen av de to andre artiklene var det også to diskurser som skilte seg ut. Forbedringsdiskursen går ut på hvordan artikkelen legger opp til at laget har forbedret seg og måten det er skrevet om dette, mens profesjonalitetsdiskursen går ut på hvordan lagets profesjonalitet blir uttrykt eller ikke uttrykt i artikkelen.

Forbedringsdiskursen

Artikkelen fra kvinnelandslaget gir et inntrykk til leseren om at kvinnefotball i Norge ikke er godt nok utviklet, både på spillernivå og på ressursnivå. Teksten skaper en tanke om at kvinnefotball er noe som må satses på i Norge, og som ikke har blitt ordentlig satsset på før. «Mange flere klubber satser på kvinnefotball på en ordentlig måte» (Bergh, 2021), sier treneren til kvinnelandslaget. Poenget med at fotball for kvinner er blitt bedre utviklet andre steder i Europa, gjør likevel ikke at artikkelen stiller spørsmål til hvorfor ikke dette er bedre i Norge.

Forbedring for kvinnene og laget betyr bedre ressurser, utstyr og tid til å kunne spille fotball, mens forbedring for herrene betyr ny mentalitet, intensitet og kultur som er med på å kunne løfte laget og dem som spillere. Et annet interessant aspekt ved artiklene er at kvinnenes forbedring med å kunne spille fotball i utlandet går ut på å kunne gjøre fotball lettere tilgjengelig og bedre også for andre unge jenter som drømmer om å spille profesjonell fotball. For herrene går forbedringene fra å spille i utlandet mer ut på hvordan laget kan bli bedre innad av flere gode spillere i utlandet.

Profesjonalitetsdiskursen

Artikkelen om herrelagets formidling av ligaindekser, tall og statistikk, et perspektiv på forbedring som går på indre styrke heller enn ressurser, viser at herrenes lag har en profesjonalitet som strekker seg langt over den som blir uttrykt i artikkelen om kvinnelaget. Kvinnene trekker frem profesjonalitet som det å kunne vie hele tiden sin til fotballen og ikke måtte jobbe ved siden av. Også noe så grunnleggende som ressurser og bedre utstyr i utlandet er noe kvinnene ser på som profesjonelt. Understrekingen om «mensen-eksperten» som en av spillerne på kvinnelaget har tilgang på i England er også med på å trekke frem hvordan kvinnene som har behov for dette fortsatt ikke får det i Norge. Mens herrenes artikkel fremlegger profesjonalitet som det å kunne velge ut et lag utfra hvilken indeks hver spiller har basert på hvilket lag de spiller på i utlandet, fremlegger artikkelen om kvinnene profesjonalitet på en måte som går på det å kunne være fotballspiller på heltid og ha ressursene for denne jobben tilgjengelig.

Kapittel 5: Diskusjon

I denne delen av oppgaven skal jeg belyse funnene mine gjennom relevant teori. Jeg vil begynne med å gjennomgå hvordan funnene kan tolkes ved hjelp av teorien, og gå inn på spørsmålet om hva diskursene kan fortelle oss om normene og forventingene vi har til fotball. Først diskuterer jeg funnene i artiklene fra VG nett og deretter artiklene fra Aftenposten login. Deretter vil jeg drøfte skjulte maktstrukturer i fotball og media og diskutere om diskursene er med på å opprettholde eller motvirke disse.

5.1 Fotballfeltets legitime kapital

Betydningsdiskursen og representasjonsdiskursen går mye ut på det samme, med tanke på hvordan det som har god og mye representasjon på samme måte gir et inntrykk av hva som er viktig og av betydning.

Den nasjonale følelsen som forbindes med herrelandslaget prestasjoner kan drøftes i lys av å se på fotball som et sosialt felt. Det kan argumenteres at herrelaget har doxa og det som blir regnet som den legitime kapitalen. Forfatteren av herrelagets kampartikkel har flere steder henvist til Ullevaal, tilskuere og «Norges bragd», mens forfatteren av kvinnelagets kamp ikke gjør dette. En av grunnene kan være at det er lettere å relatere herrelaget til en del av et større fellesskap som flere kan kjenne seg igjen i. Om det er legitimt og en allmenn oppfatning for fotballinteresserte Nordmenn å heie på Norges herrelandslag, er det ikke et problem å videreføre denne symbolikken i en artikkel. Det skal merkes at kvinnelagets kamp ikke ble spilt i Norge, slik som herrenes. Det kan diskuteres om dette påvirker den nasjonale følelsen og derfor ikke kom tydelig frem, til tross for at seieren sendte de norske kvinnene videre til EM sluttspillet i 2022.

Fotball var en sport som profesjonelt sett begynte med herrer og hvor kvinner lenge ikke hadde tilgang til å være med. Hvis bildet av denne sporten henger igjen med historien om hvordan kvinnene måtte kjempe om å få bli med, kan det argumenteres for at dette henger igjen i de kjønnete strukturene vi omgir oss med (Froyum et al., 2018). Her kommer representasjon inn i bildet. Media med sin makt til å definere hva som er viktig, og hvordan de ønsker å representere saker i media fremtrer i denne diskursen. Representasjonen kan på sin måte si noe om hva som er god fotball. Jeg har trukket frem hvordan herrelaget har en høyere representasjon av spillere, men vil også gå inn på hvordan utelatelse av ting i media

på samme måte forsterker doxa og den symbolske makten (Lippe, 2010). Utelatelsen av representasjon av spillere og spillet i artikkelen om kvinnelaget, samt hvordan denne representasjonen er sterkere i artikkelen om herrelaget tydeliggjør doxaen på feltet og hvor den symbolske makten ligger. Den understreker hva som tas for gitt når noe blir utelatt og i dette tilfellet ligger kapitalen med spillet og spillere på herrelagets side.

Herrelagets representasjon er sterkere på flere felt sammenlignet med kvinnene. Den baserer seg også mye på hvem i feltet som kan videre beholde sin legitimitet og makt. Dekning og representasjon er viktig både fra medieperspektivet og for den som blir representert, fordi det sier noe om hvem som har makten til å definere hva som er viktig og av betydning (Lippe, 2010). Diskursene opprettholder på denne måten hvem som får anerkjennelse, og dermed en forventning om at herrelaget er mer anerkjent i fotballfeltet enn kvinnene. På denne måten opprettholdes også herrenes kapital og hva som ses på som legitimt gjennom å bli reproduisert i artikler og reproduseres videre i strukturene. Diskursene om representasjon og betydning kan påvirke forventningene og normene vi har til idretten ved at de på en skjult måte kan påvirke hvordan lagene oppfattes. På bakgrunn av artiklens fremstilling av disse diskursene kan det argumenteres for at herrefotball ses på som «laget til Norge», noe universelt, og kvinnefotball som «det andre laget». Grunnen til at kvinnefotball blir «det andre laget» er en uheldig virkning av at normer defineres som normalt, og det kan argumenteres for at en annen versjon av normen dermed blir «noe annet».

5.2 Å gjenkjenne normer, men la dem være

Forbedringsdiskursen som kommer frem i artiklene er med på å understreke det fundamentale skillet mellom kvinne- og herrefotball i Norge. Diskursen i artikkelen om kvinnene er preget av at kvinnenenes fotballhverdag mangler ressurser i Norge, og at kvinnefotball generelt i Norge er noe som ikke er godt nok utviklet sammenlignet med andre steder i Europa. Det artikkelen imidlertid ikke gjør er å problematisere dette. Artikkelen setter på denne måten lys på hva kvinnene mangler, men ikke hvorfor. Dette understreker hvor vanskelig det kan være å endre normer, til og med når de kan gjenkjennes (Froyum et al., 2018). Et spørsmål som følger av dette er hvorfor ikke normene blir problematisert. Hvorfor er ikke kvinnefotball godt nok utviklet og hvorfor har kvinnene dårlige ressurser i Norge? Det kan diskuteres om forfatteren ser på problemet

som bare en naturlig forskjell heller enn en norm av den sosiale strukturen. Om det er en forskjell som blir ansett som naturlig er perspektivet en form for makt som er svært sterk (Croteau & Hoynes, 2019; Larsen, 2019). Det skal imidlertid påpekes at ikke kvinnene som blir intervjuet om sin fotballhverdag i utlandet påpeker denne urettferdigheten, men det kan også være på grunn av at spørsmål om ressursmangelen ikke er stilt. Basert på måten kjønnede strukturer kan påvirke oss, kan måten man leser om disse temaene i media føre til at mange ikke tenker over at ressursmanglene i kvinnefotball er et reelt problem, fordi det naturaliseres. Det er alltid noe som kan bli bedre og satses på hos kvinnefotball, men der stopper det, roten til problemet kommer ikke frem.

Hvis en ser på herrefotball som normen, er det herrefotball som setter standard for profesjonalitet. I artikkelen om herrelaget blir profesjonalitet ansett på et mye høyere nivå gjennom ligaindeksler og statistikk, sammenlignet med artikkelen om kvinnelagets profesjonelle hverdag i utlandet. Dette er vesentlig å knytte til symbolsk makt. Hvis herrene gjennom sin diskurs blir ansett som et profesjonelt fotballag som innad søker å forbedre laget gjennom utenlandsopphold som går på mentalitet og intensitet, hvordan skal da kvinnene klare å utfordre deres doxa, når de ikke engang har samme grunnlag og ressurser for å bli bedre. Skillet mellom landslagene, som er ansett som de beste fotballspillerne i Norge, gir gjennom diskursene i artiklene en forestilling om at herrelandslaget befinner seg på en mye høyere nivå enn kvinnene. Dette kan på samme måte som diskursene i de to første artiklene bidra til å se på herrelandslaget som spiller profesjonell fotball og kvinnelandslaget som å spille «kvinnefotball». Det er derfor viktig å kunne anerkjenne at det er normer om at herrefotball er standarden, for ikke før da kan det jobbes mot å endre den. Hvis ikke blir det bare en «tatt-for-gitt-het» som er vanskelig å se, som igjen er tilslørt gjennom en symbolsk makt fra både medieperspektivet og i fotballfeltet.

Til slutt er understrekningen av «mensen-eksperten» i artikkelen om kvinnene en faktor som er med på å understreke de ekstra utfordringene med det å spille fotball som kvinne. Dersom kvinner blir tilbudt «mensen-hjelp» i utlandet, og de finner dette nødvendig, hvorfor tilbys ikke dette i Norge? Dette understreket en ressurs det er behov for, men som ikke tilbys i Norge. Hadde mensen vært et mannspørsmål, hadde vi sett det samme? Diskursene bidrar til at lesere fortsetter å se på kvinnefotball som mangelfullt og ikke satset på sammenlignet med resten av Europa. Dette opprettholder kvinnefotballs

marginaliserte og utenforstående rolle som et biprodukt av herrefotball, som gjør det vanskelig å sidestille kvinne- og herrefotball når den ene formen blir fremstilt som et lag med mangel på ressurser og god utvikling (Rowe, 2015).

5.3 Skjulte maktstrukturer i fotball og media

Fordi media og sport inngår som en del av de sosiale strukturene som omgir oss daglig, er det også viktig å prøve å avdekke skjulte maktstrukturer. Den symbolske makten media har gjennom å anses som legitim av lesere er en form for slik skjult makt (Lippe, 2010). Dette kan knyttes til hegemoni på den måten at media kan gjenspeile ideer om det som er tatt for gitt (Croteau & Hoynes, 2019). Media sin makt til å gjenspeile disse sannhetene kan være med på å styrke det som har hegemoni. Siden media også er stedet hvor sosiale praksiser skapes og reproduseres, blir det som har hegemoni på denne måten inkorporert i strukturene (Croteau & Hoynes, 2019). Gjennom naturaliseringen av makten blir makten også skjult (Croteau & Hoynes, 2019; Larsen, 2019). Fremstillingen av diskurser i media må på grunn av denne naturaliseringen, leses med et kritisk blikk for å få øye på de skjulte meningene og ideene bak det som blir skrevet.

Dersom artikler om herrelandslaget er et sted for hegemonisk maskulinitet hvor normer om sporten tildeles mennene og artikler om kvinnelandslaget understreker kvinnefotballs marginaliserte rolle, er det nettopp dette som videreføres til strukturene. Her vil jeg trekke frem poenget til Rowe og marginaliserte grupper i media (Rowe, 2015). Kvinnenes marginaliserte rolle når det kommer til profesjonalitet og forbedring blir påpekt, men ikke stilt spørsmål ved. Dette naturaliserer deres rolle som et lag som ikke kan måle seg med herrenes lag, som ses på som veldig profesjonelle.

Diskursene i artiklene går ikke direkte ut på måter å snakke om kjønn på gjennom stereotypiske kjønnsroller, men indirekte går diskursene ut på å skape en kjønn ulikhet. Diskursene skaper forventinger og normer til fotball som naturaliserer herrelagets tilknytning til noe fellesskapsdannende og profesjonelt som er mer representert, samtidig som det naturaliserer kvinnelagets rolle som en type fotball som må satses på og forbedrer seg mer av de ressursene de får fra de lagene de spiller på i utlandet. Måten diskursene gjøres naturlige og definerer lagene slik som de er, gjør at de skjulte maktstrukturene opprettholdes. Hegemonisk maskulinitet er ikke noe som kan gjenkjennes i artiklene

ettersom diskursene ikke handler om stereotypiske forståelser av kjønn og kropp. Artiklene bidrar derimot til at diskursene om herrelaget setter laget høyere enn kvinnelaget gjennom medienes hegemoni på hva som gjenspeiler samfunnet.

Ettersom det som blir ansett som tatt for gitt kommer av de sosiale konstruksjonene i samfunnet, skal det mye til for å utfordre disse forestillingene. Ut fra Giddens strukturasjonsteori har aktørene handlingsfrihet og mulighet å endre de sosiale strukturene (Froyum et al., 2018). Problemet er fortsatt de normene og maktstrukturene som ligger i grunn og må bekjempes først. Det kan argumenteres for at en motvirkning av disse maktstrukturene bør begynne med å utfordre hva som blir tatt for gitt. En bør kritisk se bak de diskursene og meningene artiklene skaper for å kunne avdekke maktstrukturene. Vi tolker det vi leser i media forskjellig, men det kan fortsatt argumenteres at sportsmedia har en viss påvirkning på hvordan vi tenker om temaet. En kvinnelig fotballentusiast som leser artiklene, kan ut ifra sin bakgrunn og gjennom sine tolkninger lese artikkelen på en annen måte enn en mannlig fotballentusiast. Likevel er herrefotballs rådene doxa i fotballfeltet sammen med medias symbolske makt til å formidle innhold en dobbel makt som er vanskelig å utfordre.

Hvis vi daglig leser om noe som blir fremstilt som naturlig eller tatt for gitt kan dette være med på å påvirke aktører ved å tilslutte seg det som blir sett på som en allmenn oppfatning (Croteau & Hoynes, 2019). Hvis herrefotball fremstilles som mer engasjerende, fellesskapsdannende, profesjonell og viktig, så er dette en oppfatning som kan videreføres gjennom medier til leserne og kan påvirke aktørenes oppfatning til sporten. Praksiser blir til slutt en del av strukturene i samfunnet og inngår som normer, og reproduseres (Froyum et al., 2018). På denne måten opprettholdes herrefotballs doxa i fotballfeltet gjennom diskurser i media som fremstår som naturlige og legitime, både fra et normperspektiv og fra et strukturperspektiv.

Konklusjon

I denne oppgaven har jeg gjennom å utføre en diskursanalyse, forsøkt å gå bak de meningsskapende diskursene i artikler om kvinne- og herrelandslaget i fotball. Av analysen kom jeg frem til fire diskurser som går ut på representasjon, betydning, forbedring og profesjonalitet, hvor det viser seg at diskursene fremtrer ulikt fra artiklene om herrelandslaget og artiklene om kvinnelandslaget. Diskursene kan fortelle oss at herrelaget fremtrer som normen, noe viktig og av betydning for et større fellesskap. De forteller også at kvinnefotball har en form for profesjonalitet som er mye lavere enn det artikkelen om herrene verdsetter som profesjonelt. Den overordnede forventingen diskursen skaper om kvinnefotball er at det ikke enda er ordentlig utviklet i Norge. Diskursene skaper også en idé om fotball som viser et skjevt kjønnsbilde på kvinner og menn i fotball, hvor mennene gis både mer oppmerksomhet, regnes som viktigere og er mer profesjonell. Dette fremstår som naturlig i artiklene og skaper dermed en forventning om at forskjellen også er naturlig.

Maktstrukturer i både media og samfunnet er skapt gjennom hvordan de fremtrer som allmenne og naturlige for hva som blir tatt for gitt i diskurser om fotball. Media sin makt til å representere viktige saker og fra et perspektiv som indirekte setter herrefotballs verdier høyst kan igjen ha konsekvenser for hvordan diskursene påvirker strukturene og de sosiale praksisene i samfunnet. På en annen side kommer det an på hvem som leser artiklene, om de anser innholdet som legitimt og tolker det på en måte som ser på innholdet som naturlig eller problematisk. Problemet er likevel at den doble makten som kommer fra både media og herrefotballs symbolske makt i fotballfeltet er vanskelig å utfordre fra et aktørperspektiv. Det er viktig å understreke at funnene mine i denne undersøkelsen ikke kan generaliseres til å gjelde alle artikler i media. Utvalgene kan derimot vise tendenser i feltet om fotball og kjønn som videre kan forskes på.

Hvis jeg skulle gjort noe i undersøkelsen annerledes ville jeg valgt ut alle artiklene fra den samme forfatteren. Dette kunne sett på tendenser på en annen måte og fra kun én journalist, istedenfor fire forskjellige. På en annen side er det ikke sikkert jeg da ville funnet artikler som beskrev samme type innhold og dette kunne også ført til en skjevhet i diskursene som hadde kommet frem. For å komme videre i forskningen på dette feltet hadde det vært interessant å se på hvorfor andre land i Europa har kommet lengre med kvinnefotball enn Norge. Hva gjør de annerledes, som kan tydeliggjøre hva som mangler i

Norge. Dette kan utforske hvilke tendenser som tydeliggjør seg i andre land og hvordan dette kan skape en problematisering av de samme områdene i Norge.

Litteraturliste

- Bergh, N. (2021, september 21). Landslagets totalforvandling. *Aftenposten*.
<https://www.aftenposten.no/sport/fotball/i/jaLEx9/landslagets-totalforvandling>
- Bratberg, Ø. (2014). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. Cappelen Damm akademisk.
- Busland, T. (2021). *Nøkkeltallsrapport 2020*. Norges idrettsforbund.
<https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/9f94ba79767846d9a67d1a56f4054dc2/nokkeltallsrapport-2020.pdf>
- Croteau, D., & Hoynes, W. (2019). *Media/society: Technology, industries, content, and users* (6. utg). SAGE.
- De, I., Singh, S., & Panda, S. S. (2021). *Social norms, gender and collective behaviour: Development paradigms in India*. Palgrave Macmillan.
- Froyum, C. M., Risman, B. J., & Scarborough, W. J. (Red.). (2018). *Handbook of the Sociology of Gender* (2. utg). Springer International Publishing : Imprint: Springer.
<https://doi.org/10.1007/978-3-319-76333-0>
- Hjelseth, A., & Hovden, J. (2014). Negotiating the status of women's football in Norway. An analysis of online supporter discourses. *European Journal for Sport and Society*, 11(3), 253–277. <https://doi.org/10.1080/16138171.2014.11687944>
- Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W., & Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforlaget.
- Kristjónudóttir Jónsdóttir, U. S., Kovacs, T., & Joksimović, K. (2015). *Norm Criticism Toolkit*. IGLYO. <https://www.iglyo.com/wp-content/uploads/2016/03/Norm-Toolkit-WEB.pdf>
- Larsen, H. (2019). *Den nye kultursosiologien: Kultur som perspektiv og forskningsobjekt*. Universitetsforlaget.

- Lippe, G. von der. (2010). *Et kritisk blikk på sportsjournalistikk: Medier og idrett i en globalisert verden*. IJ-Forlaget.
- Opsahl, P. (2020, oktober 27). Norge sikret EM- plass etter Maanum- suser: -Utrolig godt at vi klarte det. *VG*. <https://www.vg.no/sport/fotball/i/0KKVB0/norge-sikret-em-plass-etter-maanum-suser-utrolig-godt-at-vi-klarte-det>
- Persson, M., Stefansen, K., & Strandbu, Å. (2020). Fotball som kjønnet mulighetsrom: Hvilken betydning har metafortellingen om kvinnefotball for unge jenters idrettsprosjekt? *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 44(3), 231–245.
<https://doi.org/10.18261/issn.1891-1781-2020-03-05>
- Pfister, G. (2015). Assessing the sociology of sport: On women and football. *International Review for the Sociology of Sport*, 50(4–5), 563–569.
<https://doi.org/10.1177/1012690214566646>
- Rowe, D. (2015). Assessing the sociology of sport: On media and power. *International Review for the Sociology of Sport*, 50(4–5), 575–579.
<https://doi.org/10.1177/1012690214538627>
- Skogvang, B. O. (2006). *Toppfotball- et felt i forandring* [Doktorgradsavhandling, Norges Idrettshøgskole]. https://www.researchgate.net/profile/Bente-Skogvang-2/publication/344025725_Toppfotball_-_et_felt_i_forandring_Elite_football_-_a_field_of_changes_PhD_thesis/links/5f5609aa92851c250b997933/Toppfotball-et-felt-i-forandring-Elite-football-a-field-of-changes-Phd-thesis.pdf
- Skogvang, B. O. (2021). Fra «kvinnefotball- VM» til «Fotball- VM»- utviklingen av fotball for kvinner fra 1919 til 2021. I A. Tjønndal (Red.), *Idrett, kjønn og ledelse. Festskrift til Jorid Hovden*. (s. 194–210). Fagbokforlaget.
- Strøm, O. K., Herrebrøden, Ø., Øgar, S., Johannessen, B. A., & Syversen, C. P. (2019, oktober 12). King berget poeng på overtid mot Spania. *VG*.

<https://www.vg.no/sport/fotball/i/K3kedG/king-berget-poeng-paa-overtid-mot-spania>

Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Abstrakt forlag.

Aas, O. I. (2020, september 4). På ett avgjørende område har norsk fotball slitt i 20 år. Her er tallene som viser at trenden er snudd. *Aftenposten*.

<https://www.aftenposten.no/sport/fotball/i/dOoWXq/paa-ett-avgjoerende-omraade-har-norsk-fotball-slitt-i-20-aar-her-er-talle>